

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

ТРЕНДОВИ У КРЕДИТНОЈ АКТИВНОСТИ

Прво тромесечје 2018. године

Београд, јун 2018. године

Уводна напомена

Извештај *Трендови у кредитној активности* објављује се ради што бољег разумевања ситуације на домаћем кредитном тржишту. У њему се детаљно разматрају кретање кредитне активности, цена задуживања привреде и становништва, као и услови на кредитном тржишту на основу фактора који одређују понуду и тражњу за кредитима.

Кредитни агрегати представљају квантификацију кретања на овом тржишту и израчунавају се на основу статистике биланса стања банкарског сектора, која обезбеђује податке о стању потраживања домаћих банака по основу кредита. Ако се узме у обзир релативно високо учешће девизно индексираних кредита у кредитном портфолију, прираст и стопе раста кредита израчунавају се по искључењу ефекта промене курса динара према осталим валутама заступљеним у кредитном портфолију.

У извештају се користе и резултати анкете о кредитној активности банака, коју Народна банка Србије спроводи од почетка 2014. године. Учешће банака у анкети је добровољно. Захваљујући анкети, знатно је унапређено сагледавање ситуације на домаћем кредитном тржишту, јер пружа увид у ставове представника банака о оствареним и очекиваним променама на страни понуде кредита, као и на страни тражње приватног сектора за кредитима.

Користе се и резултати анкете коју је Европска инвестициона банка развила у контексту Бечке иницијативе 2, која прати процес смањења изложености међународних банкарских групација и пратећих ограничења кредитне активности. Анкета се спроводи од октобра 2012, два пута годишње, и прати супсидијаре међународних банкарских групација у земљама централне и југоисточне Европе – њихове стратегије, тржишне услове и очекивања. Циљ анкете је сагледавање ефеката понуде и тражње на кредитну активност, као и утицаја домаћих и међународних фактора на услове понуде и тражње. Из Србије, у овој анкети учествује десет банака, чија актива чини око 50% укупне aktive банкарског сектора Србије.

СКРАЋЕНИЦЕ КОРИШЋЕНЕ У ОВОМ ИЗВЕШТАЈУ

БДП – бруто домаћи производ

д.с. – десна скала

л.с. – лева скала

млн – милион

млрд – милијарда

мг. – међугодишње

NPL – проблематични кредити

п.п. – процентни поен

Т – тромесечје

Не наводе се друге општепознате скраћенице.

Садржај

Резиме	6
I. Сектор привреде	8
1. Кредити привреди.....	8
2. Цена задуживања привреде.....	10
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности	11
II. Сектор становништва	12
1. Кредити становништву.....	12
2. Цена задуживања становништва.....	13
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности	14
Методолошке напомене	15

Резиме

Кредитна активност наставља да се опоравља, подржана растом економске активности и позитивним трендовима на тржишту рада. Подршка кредитној активности долази и од повољних услова финансирања, којима су допринели ублажавање монетарне политике, нижа премија ризика земље, ниске каматне стопе у зони евра и појачана конкуренција између банака. Међугодишњи раст кредитне активности додатно је убрзан у 2018, и поред тога што су банке наставиле да растеређују билансе од проблематичне активе. Домаћи кредити су, без ефекта девизног курса,¹ у марту остварили међугодишњи раст од 7,5%. Остварене стопе раста биле су сличне онима с краја 2011, што је била једна од година када су реализовани програми субвенционисаног кредитирања. Посматрано по секторима, раст кредита становништву благо је успорен на 10,9%, док је раст кредита привреди убрзан на 5,1%. Ако се искључи ефекат отписа и продаје проблематичних кредита,² раст је још евидентнији – међугодишњи раст укупних кредита у марту износио је 14,0%, од чега становништву 14,4%, а привреди 13,9%. Међутим, учешће кредита у БДП-у налази се испод свог дугорочног тренда, тако да убрзање раста кредитне активности не представља ризик по финансијску стабилност.

Упркос сезонски уобичајеном мањем кредитирању почетком године, кредити привреди су у првом тромесечју 2018, први пут од 2012. године, забележили раст. Износ новоодобрених кредита привреди у првом тромесечју био је незнатно виши него у истом периоду претходне године, а за 16,6% ако се искључи ефекат рефинансираних кредита код исте банке. И даље су најзаступљенији кредити за обртна средства, који су чинили половину новоодобрених кредита привреди, док је учешће инвестиционих кредита достигло 28,0%, што показује да је већа инвестициона активност подржана и кредитима банака. Резултати анкета о кредитној активности указују на то да банке

¹ Обрачунато по курсу динара према евра, швајцарском франку и долару на дан 30. септембра 2014. (тзв. програмски курс који се користи за потребе праћења аранжмана с Међународним монетарним фондом), при чему је узета у обзир валутна структура потраживања по основу кредита.

² Искључен ефекат отписа и продаје *NPL* од почетка 2016. године. Закључно с мартом 2018, банке су отписале 154,0 млрд динара *NPL* (од чега 117,1 млрд динара од привреде, а 32,5 млрд динара од становништва), а продале 54,9 млрд динара *NPL*, које су се у том тренутку налазиле у њиховим билансима.

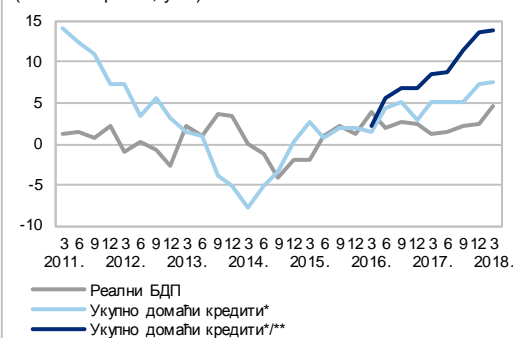
нису мењале кредитне стандарде за привреду у целини, мада су они ублажени за кредите малим и средњим предузећима. Очекивано, тражња предузећа за кредитима наставила је да расте и била је вођена пре свега финансирањем инвестиција и обртних средстава.

Расту кредита становништву, према резултатима анкете о кредитној активности, допринели су додатно ублажавање кредитних стандарда и даљи раст тражње грађана за кредитима. Повећано је коришћење свих врста кредита, а пре свега готовинских (укључујући и кредите за рефинансирање) и стамбених кредита. Обим новоодобрених кредита становништву у првом тромесечју био је за 10,9% виши него у истом периоду претходне године, при чему се на најзаступљеније, динарске готовинске кредите, односило око 57% ових кредита. Подржано опоравком тржишта рада и тржишта непокретности, стамбено кредитирање убрзава међугодишњи раст, на 6,1% у марту. Томе је допринео раст новоодобрених стамбених кредита од 7% (28,8% ако се искључе рефинансирани кредити код исте банке) у првом тромесечју ове у односу на прво тромесечје прошле године.

Учешће динарских пласмана у укупним пласманима привреди и становништву (динаризација пласмана) крајем марта износило је 32,5%. Пошто је највећи део новог задужења грађана у динарима (око 71%), динаризација пласмана становништву додатно је повећана у 2018, на 51,9% у марту. Динаризација пласмана привреди је смањена, на 16,2%, што се делом дугује и отпису динарских потраживања.

Кредитна и економска активност додатно су убрзале раст у Т1 2018.

(мг. стопе раста, у %)

Извор: НБС и РЗС.

* Искључен ефекат промене девизног курса.

**Искључен ефекат отписа и продаје *NPL* од почетка 2016.

Интензивне активности на решавању проблематичних кредита, с једне стране, и раст кредитне активности, с друге стране, утицали су на то да се учешће проблематичних кредита у укупним кредитима спусти на 9,2% у марту. Ово учешће је, за нешто више од две и по године откако је усвојена Стратегија за решавање проблематичних кредита, снижено за 13,2 процентна поена, док је стање проблематичних кредита више него преполовљено (пад од 55%), што недвосмислено указује на досадашњи успех у решавању овог питања. Учешће проблематичних кредита смањено је испод преткризног нивоа и код привреде и код становништва и налази се на минимуму откад се прате ови показатељи.

Даље побољшавање показатеља који се односе на проблематичне кредите истиче се и у јунском извештају Европске инвестиционе банке о резултатима Анкете о кредитној активности у региону централне и југоисточне Европе³. Према резултатима те анкете, побољшање је у претходном периоду било брже од просека региона, а очекује се да ће тако бити и у наредном периоду.

³ У овој анкети учествује десет банака из Србије, чија актива чини нешто мање од половине укупне aktive банкарског сектора Србије (<http://www.eib.org/infocentre/publications/all/cesee-bls-2018-h1.htm>).

I. Сектор привреде

1. Кредити привреди

Мг. раст кредита привреди наставио је да се убрзава у 2018. и у марту је, по искључењу ефекта девизног курса, износио 5,1%. Раст је остварен у условима настављених активности банака на решавању *NPL*, што потврђује да се кредитна активност убрзано опоравља. Ако се искључи ефекат отписа и продаје *NPL* од почетка 2016, мг. раст кредита привреди у марту је износио 13,9%.⁴

На повољније тенденције у кредитирању привреде указује и чињеница да су кредити привреди, упркос сезонски уобичајеном мањем кредитирању почетком године, први пут од 2012. године забележили раст у Т1. Ако се искључи ефекат промене курса, они су у Т1 повећани за 0,4%, односно за 3,7 млрд динара. Раст је остварен код привредних друштава, док је задужење јавних предузећа додатно смањено у односу на крај 2017. Посматрано у номиналном изразу, кредити привреди су у Т1 повећани за 2,6 млрд динара, на 1.062,4 млрд динара, док је њихово учешће у оцењеном годишњем БДП-у⁵ у марту износило 23,5%.

Износ новоодобрених кредита привреди у Т1 (182,9 млрд динара) био је за 1,3% виши него у истом периоду претходне године, а за 16,6% ако се искључи ефекат кредита рефинансираних код исте банке. Као и до сада, најзаступљенији су кредити за обртна средства, који су чинили половину новоодобрених кредита привреди (50,4%), док је учешће инвестиционих кредита повећано на 28,0% (просек у 2017. био је 23,3%). Притом, износ нових инвестиционих кредита био је за петину виши него у истом периоду претходне године, што указује на то да је раст инвестиција подржан и кредитима банака. Учешће нових кредита за увоз смањено је на 3,1%, пошто је већа реализација забележена само у јануару.

Структура новог задуживања одражава се и на структуру стања кредитних потраживања од привреде. Тако је захваљујући већем износу новоодобрених инвестиционих кредита, њихово учешће у укупним кредитима повећано за 0,3 п.п.,

⁴ Од почетка 2016. године закључно с мартом 2018, банке су отписале 117,1 млрд динара *NPL* од привреде, а продале 52,8 млрд динара *NPL*, који су се у том тренутку налазили у њиховим билансима.

⁵ БДП остварен у последња четири тромесечја.

Раст кредита привреди убрзан је и поред настављеног отписа *NPL*

(мг. стопе раста по програмском курсу, у %)

* Искључен ефекат отписа и продаје *NPL* од почетка 2016.

У Т1 се бележи раст кредита привреди, упркос сезонски мањем кредитирању

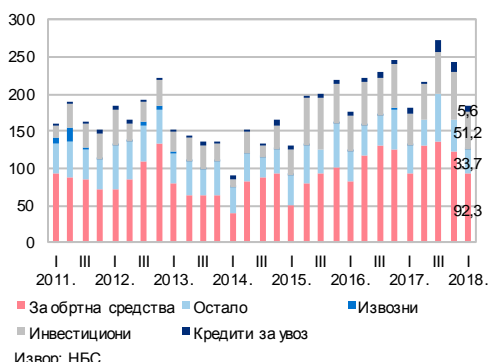
(прираст, у млрд RSD)

* Искључен ефекат промене курса.

Раст инвестиција подржан је већим новим инвестиционим кредитирањем

(новоодобрени кредити, у млрд RSD)

Извор: НБС.

на 31,8% у марту. И даље се највећи део потраживања банака од привреде односио на кредите за обртна средства, при чему је њихово учешће (48,8%) непромењено у односу на децембар 2017. Посматрано по делатностима, кредитирање трговине, грађевинарства, енергетике и прерађивачке индустрије наставило је да расте, док су смањени пре свега кредити предузећима из области саобраћаја и пољопривреде. Учешће динарских пласмана привреди смањено је у Т1, на 16,2% у марту, под утицајем већег задуживања у девизама, а делом и због отписа динарских потраживања.⁶ Евроиндексирани кредити и кредити у еврима и даље чине већи део кредита привреди (82,3%), док се учешће кредита у доларима и швајцарским францима стално смањује и у марту су ти кредити чинили 1,1% и 0,3% кредитног портфолија, респективно.

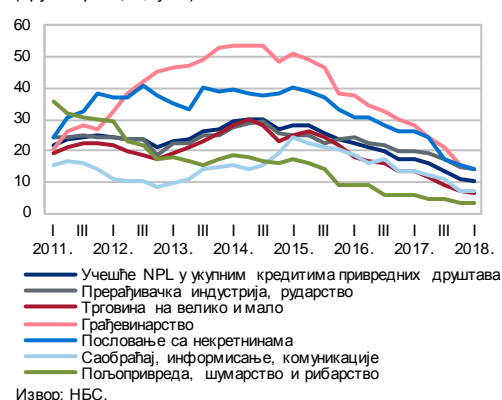
Спровођење Стратегије за решавање питања проблематичних кредита⁷, које је од септембра 2017. појачано и применом Одлуке о рачуноводственом отпису билансне активе банке, наставља да даје добре резултате и у 2018. Износи *NPL* додатно су смањени током Т1, чему су наставиле да доприносе активности банака у погледу наплате, реструктурирања, отписа и продаје *NPL*, подржане мерама Народне банке Србије. По том основу, као и по основу раста кредитне активности, учешће *NPL* у укупним кредитима привреди током Т1 смањено је за 0,7 п.п., на 9,7% у марту. За исто толико је смањено учешће *NPL* код привредних друштава и у марту је износило 10,1%. Учешће је смањено код свих делатности и тренутно се налази на вишегодишњим минимумима. Притом, највеће смањење бележи се код сектора који су највише погођени кризом (грађевинарство, прерађивачка индустрија, пословање некретнинама). На постигнуте резултате у овој области, у својим оценама, указују и ММФ и рејтинг агенције.

Са аспекта финансијске стабилности, важно је нагласити да ни када су били на вишем нивоу, *NPL* нису угрожавали стабилност финансијског сектора. Исправка вредности укупних кредита у односу на бруто *NPL* износила је 73,2%, а регулаторна резервисања за билансну изложеност

Највећи део потраживања од привреде чине кредити прерађивачкој индустрији и трговини
(стања, у млрд RSD)

Учешће *NPL* код свих делатности је на вишегодишњим минимумима
(бруто принцип, у %)

⁶ Од 30. септембра 2017. почела је да се примењује Одлука о рачуноводственом отпису билансне активе банке, према којој су банке дужне да отпишу све кредите чије су бруто књиговодствене вредности у потпуности на исправкама вредности.

⁷ Активности предвиђене Акционим планом Народне банке Србије (http://www.nbs.rs/internet/latinica/55/npl/akcioni_plan.pdf), које су усмерене на јачање капацитета банака за решавање *NPL* и давање доприноса развоју тржишта *NPL*, у потпуности су спроведене, неке и пре рока, и њихова примена је била један од важних фактора снажног пада *NPL* током 2016, 2017. и 2018. За више детаља о предузетим мерама и оствареним резултатима у решавању питања *NPL* до краја 2016. видети Осврт бр. 2 у Извештају о инфлацији – фебруар 2017.

и даље у потпуности покривају износ бруто *NPL* и у марту су износила 135,7%. Такође, након увођења стандарда Базел III,⁸ показатељ адекватности капитала додатно је повећан и крајем марта је износио 22,7%, што потврђује високу капитализованост домаћег банкарског сектора.

2. Цена задуживања привреде

Тренд пада каматних стопа на новоодобрене динарске кредите привреди започет је у септембру 2013. године (с нивоа од 17,7%) и уследио је након што је започет циклус смањења референтне каматне стопе Народне банке Србије у мају те године. Од тада, каматне стопе на динарске кредите привреди снижене су за 12,7 п.п., на 4,9% у марту 2018.⁹ Каматне стопе на евроиндексиране кредите привреди у марту су у просеку износиле 2,9% и, у поређењу са септембром 2013, ниже су за 4,1 п.п., чему су допринеле ниже каматне стопе на тржишту новца у зони евра, а у већој мери и пад премије ризика земље, пре свега захваљујући јачању домаћих макроекономских фундамената. Паду каматних стопа и на динарске и на евроиндексиране кредите допринела је и појачана конкуренција између банака на кредитном тржишту.

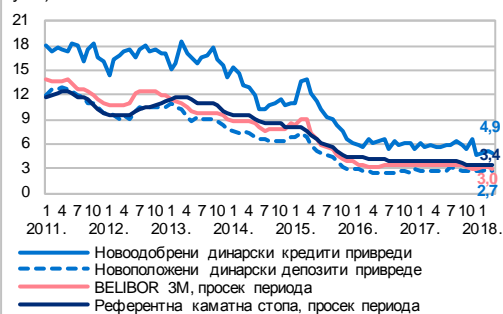
Након што су се у децембру спустиле на нове минимуме, каматне стопе на све врсте динарских кредита привреди и током Т1 остале су повољне. Просечна каматна стопа на новоодобрене динарске кредите привреди на крају марта је износила 4,9%. Притом, каматна стопа на инвестиционе кредите била је на нивоу од 6,9%, на кредите за обртна средства повећана је за 0,1 п.п., на 4,4%, а на остале кредите за 0,2 п.п., на 5,2%.

Просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене кредите привреди у еврима и евроиндексиране кредите незнатно је повећана током Т1 (са 2,8% у децембру 2017. на 2,9% у марту). Каматне стопе на кредите за обртна средства и евроиндексиране кредите осталих намена кориговане су за по 0,2 п.п. и у марту су износиле 2,8% и 2,9%, респективно. Истовремено, каматне стопе на кредите за увоз (2,2%) готово да нису промењене у односу на децембар, док је цена инвестиционих кредита нижа за 0,3 п.п. него на крају 2017. и у марту је износила 3,0%.

⁸ Регулаторни оквир стандарда Базел III примењује се од 30. јуна 2017. године, када је почела примена Одлуке о адекватности капитала банке („Службени гласник РС”, бр. 103/2016), којом је у домаћу регулативу уведен овај стандард.

⁹ Најнижи ниво, 4,7%, забележен је у децембру 2017.

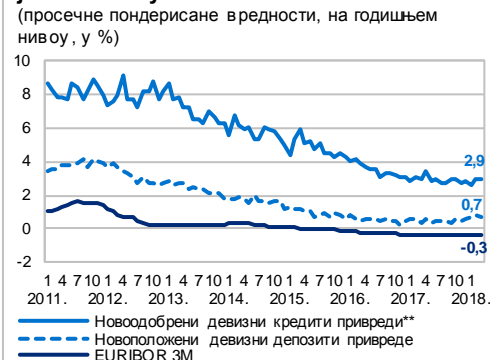
Каматне стопе на динарске кредите биле су близу децембарских минимума и у Т1*
(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

Извор: НБС.

* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.

И цена девизних кредита привреди остала је повољна у 2018.*
(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

Извор: НБС и Европска банкарска федерација.

* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.

** У еврима и евроиндексирани.

Каматне стопе на све врсте кредита привреди вишеструко су ниже него пре пет година
(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

Извор: НБС

* У еврима и евроиндексирани.

** Динарски.

3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности

Резултати априлске анкете Народне банке Србије о кредитној активности банака показују да су, посматрано на агрегатном нивоу, кредитни стандарди остали непромењени, а да се промена не очекује ни у Т2. Посматрано по критеријуму величине предузећа, банке су оцениле да су стандарди за кредитирање малих и средњих предузећа благо ублажени, а поштрени за велика предузећа. Ублажавање стандарда односило се на девизне дугорочне кредите, на шта је највише утицала конкуренција међу банкама и већа спремност на преузимање ризика, као и нижи трошкови извора кредита и очекивани раст економске активности.

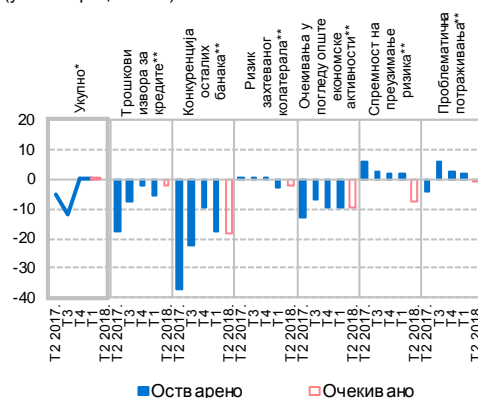
Према оцини банака, услови задуживања привреде били су повољнији по основу смањења каматних маржи и пратећих трошкова, продужења рочности и повећања максималног износа кредита. После дужег времена, ублажени су и захтеви у погледу колатерала, чему је допринело и веће учешће банака у пројектима у којима међународне финансијске институције пружају део гаранцијске подршке.

Као што је и очекивано, тражња предузећа за кредитима наставила је да расте и у Т1. Раст тражње био је вођен потребом за финансирањем капиталних инвестиција и обртних средстава, а у мањој мери и реструктурирањем дуга. Исти фактори требало би да буду главни покретачи раста тражње и у Т2.

Према Анкети Европске инвестиционе банке о кредитној активности у региону централне и југоисточне Европе¹⁰ објављеној у јуну, тражња предузећа у Србији расла је брже од просека региона, и била је предвођена већом тражњом малих и средњих предузећа. Банке учеснице ове анкете оцениле су да је у претходном периоду знатно побољшан квалитет кредитних захтева, посебно малих и средњих предузећа.

¹⁰ У овој анкети учествује десет банака из Србије, чија актива чини нешто мање од половине укупне aktive банкарског сектора Србије (<http://www.eib.org/infocentre/publications/all/cesee-bls-2018-h1.htm>).

Након што су ублажени средином 2017, кредитни стандарди за привреду нису мењани (у нето процентима)

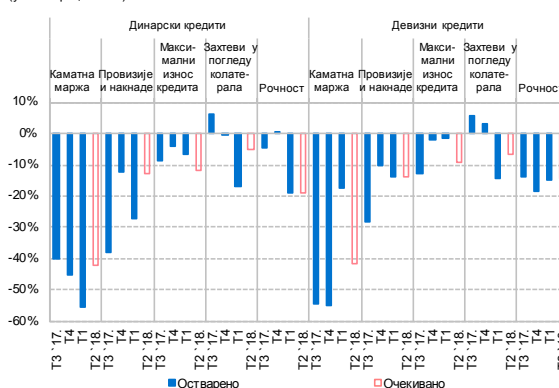

Извор: НБС.

* Позитивне вредности указују на поштравање, а негативне на ублажавање кредитних стандарда у односу на претходно тромесечеје.

** Позитивне вредности указују на допринос датог фактора поштравању, а негативне ублажавању кредитних стандарда.

После дужег времена ублажени су захтеви у погледу колатерала (у нето процентима)

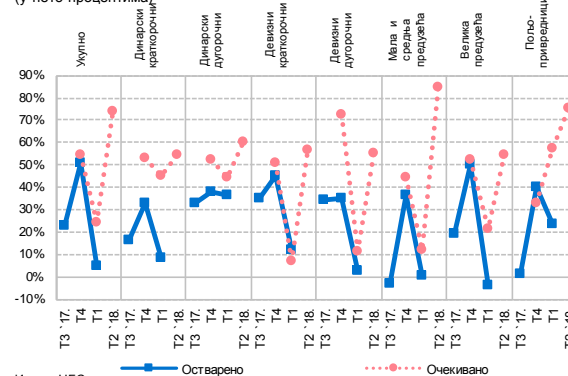

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на поштравање услова, негативна на ублажавање услова

** На графиконима није приказан интезитет промене.

Очекује се значајан раст тражње за кредитима малих и средњих предузећа у наредном периоду (у нето процентима)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње.

** На графиконима није приказан интезитет промене.

II. Сектор становништва

1. Кредити становништву

Кредити становништву су благо успорили м.г. раст од почетка 2018, који је без ефекта промене курса у марту износио 10,9%. По искључењу ефекта отписа и продаје *NPL*, који је настављен и у 2018, кредитирање становништва је у марту бележило м.г. раст од 14,4%.¹¹ Стање кредита сектору становништва у марту износило је 917,6 млрд динара, што чини око 45% кредитних потраживања банака од немонетарног сектора, док је њихово учешће у оцењеном годишњем БДП-у у марту износило 20,3%.

Кредити становништву су у Т1, без ефекта промене курса, повећани за 19,5 млрд динара, односно за 2,2%. Највећи раст бележи се код готовинских кредита (укључујући и кредите за рефинансирање) и стамбених кредита, који су у Т1 повећани за 10,4 млрд динара и 5,3 млрд динара, респективно.

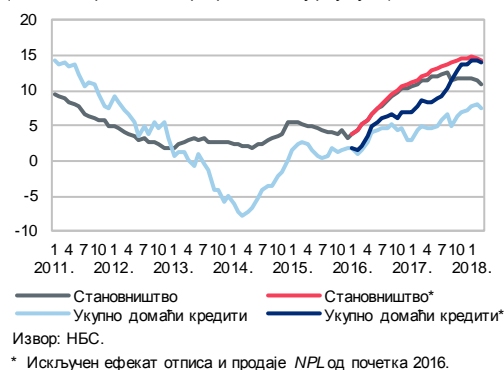
Обим новоодобрених кредита становништву у Т1 (110,5 млрд динара) био је за 2,8% нижи него у Т4 2017, а за 10,9% виши него у истом периоду претходне године. Грађани су и у Т1 највише користили динарске готовинске кредите и кредите за рефинансирање, који су чинили 57,1% новоодобрених кредита становништву, при чему је скоро три четвртине тих кредита одобрено на период дужи од пет година. Настављен је опоравак стамбеног кредитирања, што потврђује и износ новоодобрених стамбених кредита од 19,2 млрд динара, што је за 7,0% више него у Т1 претходне године, а за 28,8% ако се искључе кредити рефинансирани код исте банке.

У структури кредита становништву, посматрано по намени, најзаступљенији су стамбени и готовински кредити, са учешћима од 39,3% и 38,9%, респективно. Благо расте коришћење и учешће потрошачких кредита, на које се у марту односило 2,5% кредита становништву, које највећим делом чине динарски кредити за куповину мобилних телефона и беле технике, као и девизно индексирани кредити за куповину аутомобила.

Становништво је наставило да се претежно задужује у динарима – у Т1 2018, као и у 2017, у

¹¹ Искључен ефекат отписа и продаје *NPL* од почетка 2016. године. Закључно с марту 2018, банке су отписале 32,5 млрд динара *NPL* од становништва.

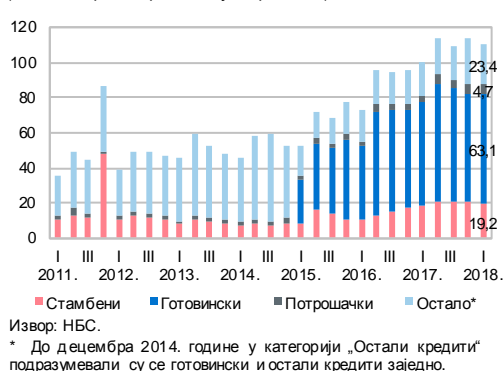
Кредити становништву благо су успорили м.г. раст, али је он и даље висок (м.г. стопе раста по програмском курсу, у %)

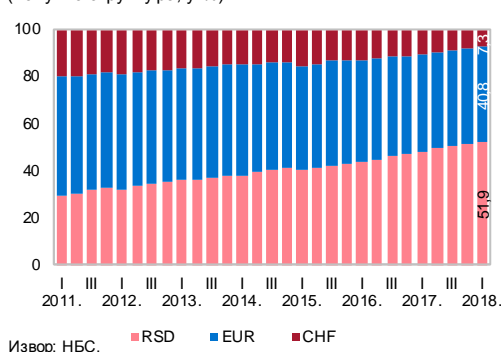
Раст кредита становништву вођен је динарским кредитирањем (прираст, у млрд RSD)

Наставља се раст стамбеног кредитирања (новоодобрени кредити, у млрд RSD)

Раст динаризације потраживања од становништва се наставља (валанска структура, у %)

просеку је **71% новоодобрених кредита грађанима у динарима**. То утиче на даљи раст динаризиције пласмана становништву, која је у марту била на нивоу од 51,9% (за 0,1 п.п. више него крајем 2017). Учешће евроиндексираних пласмана и пласмана у еврима повећано је на 40,8% под утицајем опоравка стамбеног кредитирања, док је учешће пласмана у швајцарским францима даље смањено, на 7,3%.

Као и у случају привреде, учешће NPL у укупним кредитима становништву наставило је да се смањује и у 2018. Поред раста кредитирања становништва, томе доприноси и појачан отпис NPL. Знатно побољшавање показатеља који се односе на NPL истиче се и у последњем извештају Европске инвестиционе банке о резултатима Анкете о кредитној активности у региону централне и југоисточне Европе, а очекује се да ће бити настављено и у наредном периоду. Учешће NPL у кредитима становништву у марту је износило 5,2%, што је за 0,4 п.п. ниже него крајем 2017.¹² Учешће NPL смањује се код свих врста кредита, при чему је код готовинских кредита у Т1 смањено за 0,3 п.п., на 4,0%, код стамбених кредита за 0,2 п.п., на 6,0%, а код потрошачких за 0,8 п.п., на 3,6%.

2. Цена задуживања становништва

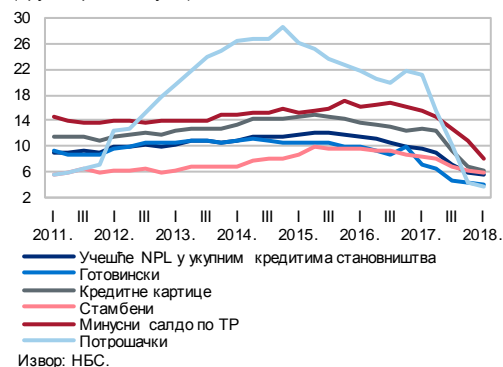
Захваљујући знатном ублажавању монетарне политике Народне банке Србије, паду премије ризика земље, ниским каматним стопама на међународном тржишту новца и повећаној конкуренцији банака на кредитном тржишту, **трошкови задуживања становништва преполовљени су у односу на 2013.** У поређењу с мајем 2013, када је започет циклус ублажавања монетарне политике Народне банке Србије, каматне стопе на новоодобрене динарске кредите снижене су за 10,0 п.п., а за евроиндексиране кредите за 4,0 п.п. Истовремено, смањују се и њихови расходи по основу отплате постојећих кредита, што се позитивно одражава на расположиви доходак становништва.

Просечна пондерисана каматна стопа на динарске кредите становништву у марту је износила 10,6%, што је на децембарском нивоу. Стопе на готовинске кредите су снижене (за 0,2 п.п., на 10,9%), а у марту су реализовани и динарски стамбени кредити, који су одобрени по до сада најнижој просечној стопи (4,7%). Стопе на потрошачке кредите (8,3%) биле су непромењене у

¹² Ако се укључе предузетници и приватна домаћинства, то учешће је од почетка 2018. такође смањено за 0,4 п.п. и у марту је износило 5,4%.

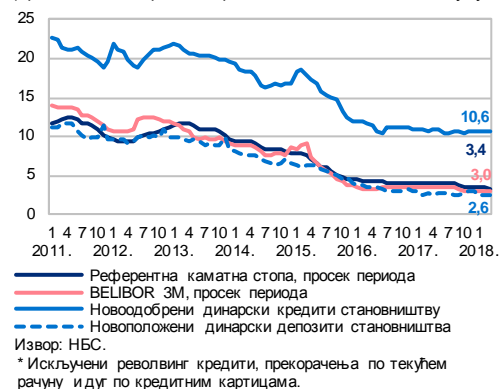
Учешће NPL у укупним кредитима становништву је на минимуму

(бру то принцип, у %)

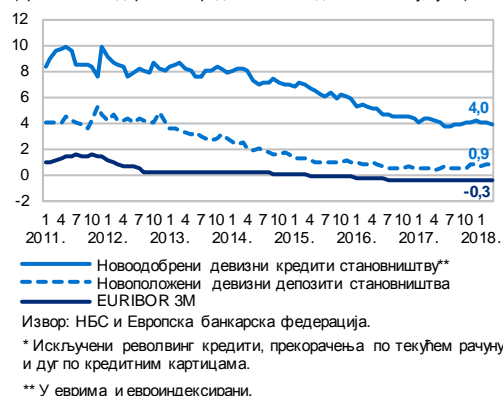
У односу на 2013. трошкови динарског задуживања становништва су нижи за 10 п.п.*

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

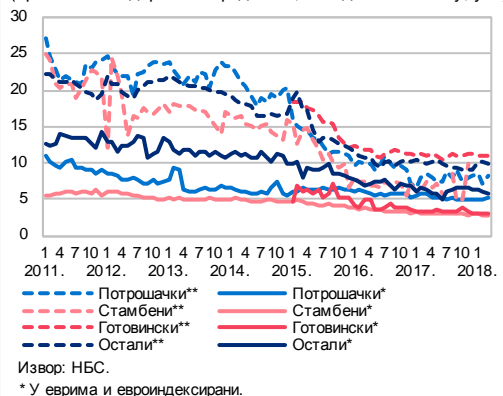
У односу на 2013. двоструко је нижа и цена девизног задуживања*

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

Каматне стопе на нове стамбене кредите спустиле су се на нове минимуме у Т1

(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

односу на крај 2017, док су стопе на остале кредите повећане (на 9,9%).

Просечна каматна стопа на кредите становништву у еврима и динарске евроиндексиране кредите током Т1 смањена је за 0,2 п.п., на 4,0% у марту. Томе је допринело смањење каматних стопа на стамбене кредите (за 0,2 п.п.), које су се у фебруару и марту спустиле на до сада најнижи ниво (2,8%), као и пад каматних стопа на остале кредите, које су снижене за 0,6 п.п., на 5,9%. С друге стране, стопе на готовинске и потрошачке кредите више су за по 0,1 п.п. него на крају 2017. и у марту су износиле 3,0% и 5,1%, респективно.

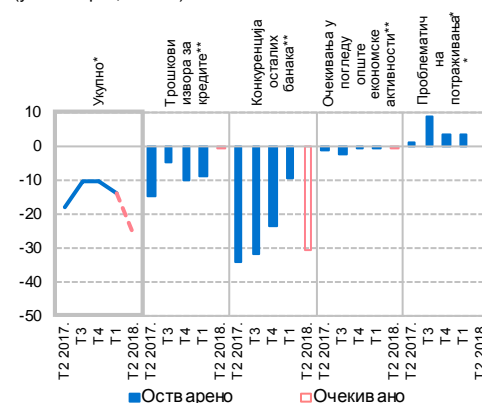
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкета о кредитној активности

Према оцени банака, раст кредита становништву у Т1 резултат је наставка повољног деловања фактора и на страни понуде и на страни тражње. Према резултатима априлске анкете Народне банке Србије о кредитној активности банака, банке су, као што је било и очекивано, наставиле са ублажавањем кредитних стандарда становништву у Т1. Стандарди су ублажени пре свега за динарске готовинске кредите и кредите за рефинансирање, као и за девизне стамбене и потрошачке кредите, при чему су на ублажавање највише утицали конкуренција међу банкама и нижи трошкови извора кредита. Наставак ублажавања, вођен пре свега конкуренцијом међу банкама и растом економске активности, очекује се и у Т2.

Према резултатима анкете, банке су и у Т1 нудиле повољније услове коришћења и за динарске и за девизно индексирани кредите. Грађанима су нуђени дужи рокови отплате кредита, захтеви у погледу колатерала су ублажени, а каматне марже су додатно снижене.

У складу са очекивањима, тражња за кредитима наставила је да расте у Т1. Уобичајено, повећана је тражња за динарским готовинским кредитима и кредитима за рефинансирање, као и за девизно индексираним стамбеним кредитима. Изражен раст у Т1 бележи се и код тражње за девизно индексираним потрошачким ауто-кредитима. Као главни фактори који су подстицали раст тражње означени су рефинансирање постојећих обавеза, раст зарада и куповина непокретности. Према анкети, банке очекују да ће исти фактори наставити да утичу на раст тражње и у Т2, уз додатни позитивни утицај раста запослености.

Ублажавање кредитних стандарда за становништво настављено је и у Т1 (у нето процентима)

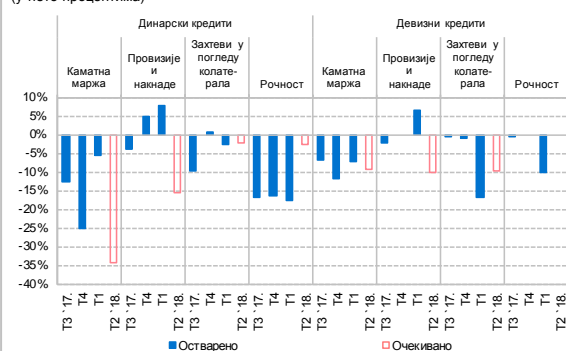

Извор: НБС.

* Позитивне вредности указују на поштравање, а негативне на ублажавање кредитних стандарда у односу на претходно тромесечје.

** Позитивне вредности указују на допринос датог фактора поштравању, а негативне ублажавању кредитних стандарда.

У Т1 додатно су снижене марже, продужена је рочности и ублажени захтеви у погледу колатерала (у нето процентима)

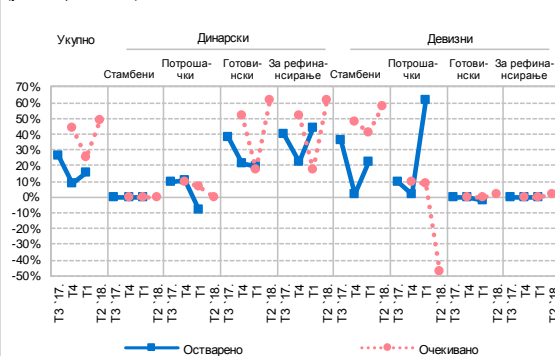

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на поштравање услова, негативна на ублажавање услова.

** На графиконима није приказан интезитет промене.

Тражња за кредитима наставила је да расте у Т1 (у нето процентима)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње

** На графиконима није приказан интезитет промене.

Методолошке напомене

- Кредити подразумевају потраживања банака по основу главнице кредита.
- Пласмани обухватају потраживања по основу кредита, камата и накнада, датих депозита, хартија од вредности и акција предузећа.
- Све врсте потраживања исказане су по бруто принципу, тј. нису умањене за исправке вредности.
- Динарски пласмани су пласмани одобрени у динарима без девизне клаузуле. Под девизном клаузулом подразумева се валутна клаузула којом се утврђује заштита од ризика промене курса динара.
- При искључивању ефекта курса, обрачунато полазећи од оригиналне валутне структуре и по курсу динара према еврџу, америчком долару и швајцарском франку на дан 30. септембра 2014.
- Нови послови укључују све финансијске аранжмане (кредити и депозити) за које су услови уговорени први пут у току месеца о коме се извештава, као и све постојеће уговоре за које су нови услови поново уговорени (анексирани), уз активно учешће клијента.
- Користи се секторска класификација монетарне статистике. Сектор привреде обухвата јавна предузећа, привредна друштва и нефинансијски сектор у стечају, а сектор становништва – становништво, предузетнике, приватна домаћинства са запосленим лицима и регистроване пољопривредне произвођаче. Изузетно:
 - у новоодобреним кредитима, у сектор становништва укључене су непрофитне институције које пружају услуге становништву (у складу с методологијом Европске централне банке);
 - код проблематичних кредита, сектори су приказани одвојено, а ради поређења с подацима монетарне статистике, врши се њихово агрегирање.
- Под појмом *проблематични кредити* подразумева се стање укупног преосталог дуга појединачног кредита (укључујући и износ доцње):
 - по основу кога је дужник у доцњи (на начин предвиђен одлуком којом се уређује класификација билансне активе и ванбилансних ставки банке) дуже од 90 дана, или по основу плаћања камате или главнице;
 - по коме је камата у висини тромесечног износа (и виша) приписана дугу, капитализована, рефинансирана или је њено плаћање одложено;
 - по основу ког дужник касни мање од 90 дана, али је банка проценила да је способност дужника да отплати дуг погоршана и да је отплата дуга у пуном износу доведена у питање.